

BEWAAR HET PAND

Uitgave tot bevordering van de handhaving der oude Gereformeerde beginselen

verschijnt eens in de veertien dagen

Kommissie van redactie:

Ds. M. Baan, Zeist; Ds. G. Blom, Meerkerk; Ds. H. C. van der Ent, Katwijk aan Zee; Ds. R. Kok, Nijkerk; Ds. H. van Leeuwen, Urk; Ds. D. Slagboom, Dordrecht-Centrum; Ds. M. C. Tanis, Sliedrecht-Centrum; J. van Heteren, Sliedrecht-Centrum en Joh. van der Lee, Alphen aan den Rijn.

Redactie:

Ds. G. Blom, Prinses Marijkeweg 13, Meerkerk. Telefoon 01837-357

Administratie:

Joh. van der Lee, Van Eeghenstraat 14, Alphen aan den Rijn, tel. 01720-3814, postrekening 704350, t.n.v. de administrateur van „Bewaar het pand” te Alphen aan den Rijn. Abonnementprijs f 7,- per jaar.

Abonnementprijs voor de Verenigde Staten en voor Canada 3 dollar per jaar.

Advertenties f 0,20 per m.m. Bij kontrakt korting.

MEDITATIE

GEESTELIJKE OFFERANDEN

Want een ieder zal met vuur gezouten worden, en iedere offerande zal met zout gezouten worden.

Mark. 9 : 49

Bij iedere offerande moest Israël zout toevoegen. We lezen dit in Lev. 2 : 23. Zout is het zinnebeeld van „duurzaamheid”. Wat aan bederf onderhevig is, zouten we. De gedachte van het duurzame der offeranden wees op het duurzame en eeuwige van de verbondsbetrekking, welke God legde tussen Hem en Zijn volk. Telkens lezen we: „het zal u tot een eeuwige inzetting zijn”. In Num. 18 : 19 wordt gesproken van een „zout-verbond”.

De oud-testamentische offeranden zijn in onze bedeling vervallen. Het „eeuwig-durende” van Gods inzettingen betekende voor Israël dan ook „een zeer lange periode”, zolang de schaduwdienst zou bestaan, totdat Christus Zelf kwam, Die Zichzelf als het Lam Gods zou offeren. Het „eeuwig-durende” van de ceremoniële inzettingen wees dan ook heen naar het eeuwig-geldende offer van Christus! En was de oud-testamentische bedeling van het verbond Gods voorbijgaande, het genade-verbond zelf bleef als een „eeuwig verbond”. Zo moet de nieuw-testamentische kerk ook offeranden brengen, maar.... dan moeten dit zijn: „geestelijke” offeranden, gelijk de apostel schrijft in 1 Petr. 2 : 5: „om geestelijke offeranden op te offeren, die Gode aangenaam zijn door Jezus Christus”.

Deze offeranden moeten ook met „zout” besprengd zijn. Kol. 4 : 6: „Uw woord zij altijd in aangenaamheid, met zout besprengd”. Daarom zei Jezus ook tot Zijn discipelen: „Hebt zout in uzelf en houdt vrede onder elkander”, Mark. 9 : 50.

Dit bederfwerende zout is de kracht van het Woord des Heeren!

Wanneer de kracht van Gods Woord door de krachtdadige werking des Heiligen Geestes ons aangrijpt, vernieuwend en reinigend, heeft er een innerlijke verandering en omzetting plaats, welke naar buiten openbaar wordt in vruchten des geloofs, in geestelijke offeranden! In woord en daad! We kunnen ons dan niet meer vinden in het laffe, zoetelijke en flemende. We krijgen de waarheid en de vrede lief. Zach. 8 : 19b. De liefde Gods doet tot wederliefde nopen. Dat is een liefde, die gedragen wordt en zich openbaart in wezenlijke kleinheid en ootmoed, in verbrokenheid des harten. Zulk één heeft zichzelf leren kennen en staat daarom niet boven zijn naaste. Wie de tucht van Gods Woord heeft ondervonden, leert heel diep buigen en zichzelf verfoeien in stof en as. Die leert ook verstaan, dat de tucht van Gods Woord jegens

zondaren bedoelt te zijn tucht der liefde, om te behouden! Tenzij men in verharding des harten doorgaat. Dan komt het gericht.

Welnu, daarom staat ~~er~~ ook in onze tekst: „Want een ieder zal met vuur gezouten worden”. Vuur en zout komen in zoverre overeen, dat er van beide een zuiverende kracht uitgaat. Het vuur der beproevingen Gods is nodig, wanneer wrok en nijd, wereldliefde en zelfzucht, heugmoed en zondelust, onheilige bedoelingen in het binnenste opkomen en de vrede beroven. (Knap – De Lendenen Omgord). O, wat moeten er telkens handen worden afgekap, ogen uitgerukt worden.

Daarvoor is genade nodig.

Uit dit ontdekkend, reinigend en louterend

VAN DE ADMINISTRATIE

De laatste tijd kwam het nogal eens voor, dat op de girokaart een ander adres stond dan dat de betrokkene bij de administratie staat ingeschreven. De vraag rijst dan op: wat is nu het juiste adres? Mogen wij daarom vriendelijk verzoeken hun, die ons blad ontvangen met een foutief adres, ons daar direct bericht van te geven? Wij vertrouwen, dat u ons hierin ter wille wilt zijn.

Voorts vragen wij: wie kan ons helpen aan het juiste adres van: G. A. Vogelesang, Westeind 242, Papendrecht? Bij voorbaat onze dank. Met veel dank mochten wij weer aan giften ontvangen f 192,-, terwijl wij een 5-tal nieuwe abonnees mochten inschrijven. Het betalen van het abonnementsgeld gaat nog gestadig door, en wij hopen dat niemand een herinneringskaart toegezonden behoeft te worden, wat veel werk medebrengt en extra kosten geeft. Ons gironummer is nog steeds 704350 t.n.v. Adm. Bewaar het Pand, v. Eeghenstraat 14, Alphen a.d. Rijn.

v.d.L.

werk van de Heilige Geest zullen de geestelijke offeranden, met zout besprengd, niet achterwege blijven!

Zo zal Gods kerk in het gericht gelouterd worden. Maar dan zullen ook de geestelijke offeranden tot in alle eeuwigheid opstijgen tot eeuwige verheerlijking en glorie van 's Heeren Naam!

„Dan zal 't altaar de varren gans verteren, Dan wordt het vuur daarop nooit uitgeblust”.

U.

v.L.

De Christinnereis is voor jong en oud

35.

Niet lang nadat Stoutmoedig zijn verhaal betreffende Vreesachtig had ten einde gebracht, begon Eerlijk te spreken over een zekere Eigenzinnig. „Deze gaf zich uit voor een pelgrim”, zei hij, „maar ik heb altijd gehouden dat hij nimmer door de poort, die aan het begin van de weg zich bevindt, is binnengegaan”.

Stoutmoedig: „Hebt gij daarover wel eens met hem gesproken?”

Eerlijk: „Ja, meer dan eens, maar hij bleef altijd op zijn stuk staan. Hij bekommerde zich om niemand's oordeel of overtuiging, maar volgde steeds zijn eigen mening en deed wat hij goed vond en daar bleef het bij”.

Stoutmoedig: „Maar wat had hij voor beginselen? Kunt gij mij daarvan iets vertellen?”

Eerlijk: „Hij was onder anderen van mening, dat wij evengoed de zonden als de deugden van pelgrims mogen navolgen; als wij maar beide deden, zouden wij zeker zalig worden”.

Stoutmoedig: „Hoe is het mogelijk! Als hij gezegd had, dat het voor de besten mogelijk is met zonden bedekt te zijn, die ook andere pelgrims hebben aangekleefd, dan zou hij een waarheid hebben gezegd; want de zonde blijft ons bij zolang wij leven. Maar ik begrijp dat dit zijn bedoeling niet was, *hij meende alles te mogen doen, waarin vorige pelgrims gezondigd hebben*”.

Eerlijk: „Wel, hij zei dat hij de Schrift op zijn hand had”.

Stoutmoedig: „Maar wees zo goed mij daarvan eens een voorbeeld te geven!”

Eerlijk: „Gaarne. Hij zei dat David, de man naar Gods hart, overspel gepleegd had, en dat dit hem dus ook geoorloofd was. Salomo, beweerde hij, had meer vrouwen dan één, dit stond hem dus ook vrij! Sara en de vrome vroedvrouwen in Egypte hadden gelogen, en Rachel eveneens, het was hem dus ook niet verboden; de discipelen, zei hij, namen op het bevel van hun Meester eens anders ezel en daarom mocht hij het ook wel doen; Jakob, zei hij, verkreeg de erfenis zijns vaders door list en bedrog, en waarom zou het hem dan niet geoorloofd zijn tot zulke middelen de toevlucht te nemen?”

Stoutmoedig: „Een fraaie redenering. En zou hij dat waarlijk gemeend hebben?”

Eerlijk: „Wel, hij zei niet dat iemand zo doen moest, maar hij beweerde, dat ieder, die de deugden der pelgrims uit de oude tijd bezat, zich niet behoefde te verontrusten, wanneer hij in hun zonden verviel”.

Stoutmoedig: „Welk een valse gevolgtrekking! Want het betekent niets minder dan dit: omdat anderen uit zwakheid hebben gezondigd, zouden wij het opzettelijk mogen doen, of omdat iemand in het slijk gevallen is en zich bezoedeld heeft, daarom zouden wij opzettelijk ons in de modder mogen wentelen. Wie zou kunnen vermoeden dat iemand zó verblind kan zijn door vleselijke

lusten en begeerlijkheden! Hoe wordt al wederom het Schriftwoord bewaarheid: „Zij stoten zich aan het Woord, ongehoorzaam zijnde, waartoe zij ook gezet zijn”. En hoe zou het mogelijk zijn de deugden der godzaligheid te bezitten, als men hen opzettelijk navolgt in hun afdwalingen! Zij, die de zonde van Gods volk opeten, en met hun ziel naar hun ongerechtigheid verlangen, hoe zouden zij in waarheid iets van hun deugden in zich kunnen omdragen? Ik kan ook niet geloven dat iemand, die zo spreekt, waarachtige liefde of oprecht geloof zou bezitten. Maar ik weet, dat gij hem ernstig wederlegd hebt en wat had hij daar tegenin te brengen?”

Eerlijk: „Wel, hij zeide dan, dat het veel beter is eerlijk voor zijn mening uit te komen dan zo te leven en tegelijkertijd anders te belijden”.

Stoutmoedig: „Een goddeloos antwoord. Want de vleselijke lusten bot te vieren, terwijl wij ze in ons binnenste veroordelen, is slecht, maar te zondigen en die zonde goed te spreken is slechter, en dient slechts tot een bedeksel van eigen schande”.

Eerlijk: „Er zijn er velen, die er evenzo over denken als hij, al missen zij ook zijn bespraaktheid en dat is de oorzaak dat er zo velen laag neerzien op het leven van een pelgrim”.

Stoutmoedig: „Dat is waar en dan ook te betreuren; maar hij, die het om de goedkeuring van de Heere te doen is, laat zich daardoor niet afschrikken”.

De pelgrim, die niet door de enge poort op de weg naar Sion is gekomen, is en blijft eigenzinnig. Hij heeft niet leren buigen voor de majesteit van het Woord. Leeft niet uit het Woord, het zaad der wedergeboorte is hem niet dierbaar. Hij is wel godsdienstig, doch naar eigen zin en mening.

Maar wat is voor ons innerlijk leven nu het bewijs dat men door de enge poort is gekomen op de weg naar Sion? Want dat is een zaak van blijvende aard. Het is maar de vraag of de enge poort der waarachtige bekering leeft in ons hart, ons recht dierbaar is. Het is toch een hartelijk leedwezen dat wij God door onze zonden vertoornd hebben, en dezelfde hoe langer hoe meer haten en vlieden. Een hartelijke droefheid, die door de dierbare werkingen van de Heilige Geest steeds meer diepgang bekomt in het hart. En dat ook na het smaken van Gods vergevende liefde in Christus. Nooit kan de oprechte ziel zichzelf de zonden vergeven, al zijn zij ook door de Heere geworpen in de zee van eeuwige vergetelheid. En dat is het kenmerk van een gezond geestelijk leven. De enge poort strekt zich in de grond der zaak uit tot aan de poort des hemels.

Maar bij deze hartelijke droefheid over de

zonden is het hart ook vervuld met een hartelijke vreugde in God door Christus. Steeds groter wordt het wonder van Gods vergevende liefde voor ons hart in de enige en algenoegzame offerande van Jezus Christus. In deze leer hebben wij te doen met de zuivere mening van de Heilige Geest.

Christinne: „Er zijn heel wat vreemde raeningen in de wereld. Zo heb ik eens iemand horen zeggen, dat het tijd genoeg is zich te bekeren als het op sterven aankomt”.

Stoutmoedig: „De zodanigen geven geen blijk van veel verstand te bezitten. Wat zouden wij zeggen van iemand, wie een week wordt gegeven om tien uur af te leggen en die het afleggen voor die weg moedwillig verschoof tot het laatste uur?”

Eerlijk: „Ach, wie zal ze tellen, die zich pelgrims noemen, en toch die regel volgen! Ik ben, gelijk gij ziet, een oud man, en wandel reeds vele jaren op deze weg, zodat ik al vrij wat gezien heb. Velen heb ik zien aanvangen, die de wereld schenen te zullen bewegen en wier ijver na korte tijd verflauwde, terwijl ze stierven in de woestijn, zonder het beloofde land ook maar van verre aanschouwd te hebben. Weer anderen zag ik, van wie in den beginne weinig te verwachten scheen, en die het geen dag schenen te zullen volhouden en die toch uitnemende pelgrims zijn geworden. Weer anderen zag ik, die in den beginne de schoonste verwachtingen uitspraken en die later even vermetel hun ongeloof beleden. Weer anderen hadden eerst de mond vol van een heerlijk leven hiernamaals en later bekeerden zij, dat er noch hel, noch hemel bestaat!”

Zie, alle verandering vloeit niet voort uit de innerlijke vernieuwing des harten. Te volharden in het geloof is alleen mogelijk vanuit de inlijving in Christus door een oprecht geloof. Daar wij van nature uit Adam leven is het niet mogelijk de Heere lief te hebben en aan te kleven. Vanuit die boom geen vrucht in der eeuwigheid. Vanuit het Woord wordt het ons betuigd dat de vrucht van het geloof uit een Ander is. Laat ons tot het geestelijk kennen van die zaak het Woord des Geestes biddende onderzoeken, want dat is het zwaard tot onze afsnijding van Adam en de inlijving in Christus. Vanuit die inlijving komt de onberouwelijke keus de Heere te vrezen, op. Verkrijgt het hart de droefheid naar God, die een onberouwelijke bekering werkt tot zaligheid. Daar velen aan hun godsdienst genoeg hebben, stappen zij over deze zaken heen. Men doet nieuwe wijn in oude lederzakken, terwijl de Heere zegt: Maar nieuwe wijn moet men in nieuwe lederzakken doen”, om ware bruiloftskinderen te worden.

Nijkerk

R. Kok

Wie evangeliseert?

(Evangelisatie-opdracht)

Vorige maal hebben wij opgemerkt, dat niet ieder kerklid, zonder meer, een roeping tot evangeliseren heeft. Evangeliseren dan altijd naar haar Schriftuurlijke betekenis, waaraan roeping, bekwaammaking en zending verbonden zijn. Om een boodschap onverminkt te kunnen doorgeven moet ik zelf deze boodschap verstaan hebben. Om een bevel door te geven moet ik zelf geleerd hebben dit bevel op te volgen. Wij moeten bevindelijk eigen ziele-nood verstaan hebben om een ander hiervan met ernst te kunnen overtuigen. Wij zullen toch iets verstaan moeten hebben van de weg ter verlossing in de Heere Jezus Christus, om Hem anderen te kunnen aanprijzen zoals de bruid dit in het Hooglied doet. Want hoe zullen zij — van Christus wege en in Christus' naam — prediken indien zij niet gezonden worden? We hebben reeds opgemerkt, dat op een ieder van ons de plicht rust onze naaste in liefde te wijzen op hetgeen waarin de Heere

ons in Zijn genade heeft willen onderwijzen en nog onderwijst.

We kunnen het er dan ook niet mee eens zijn zoals het in een „Appel aan de kerk” (uitgaande van een aantal Amsterdamse leden der Chr. Geref. Kerk) gesteld wordt, dat: „een ieder van u een persoonlijke gave bezit — 1 Korinthe 12 — en dat u als christen groe-pen bent deze aan te wenden in dienst van Gods Koninkrijk”. Men gaat er hierbij van uit, dat allen een evangelisatie-opdracht hebben en discipelen zijn, want we lezen op blz. 6: „de opdracht die Christus aan Zijn discipelen — en dus aan ons — gaf, namelijk: verkondig het evangelie aan alle schepselen”, enz. In 1 Korinthe 12, waarnaar verwezen wordt, gaat het over de geestelijke gaven en richt de apostel zich tot diegenen, wie het woord der kennis, der wijsheid, het geloof door de Geest geschonken is.

Wij hebben niet te oordelen wie wel en wie

niet deze gaven deelachtig zijn, doch mogen er toch niet van uitgaan dat ieder kerklid, hoofd voor hoofd, kan zeggen: Jezus de Heere te zijn, door de Heilige Geest, vs. 3.

We zeiden: het gaat in dat hoofdstuk over geestelijke gaven. In genoemd Appel lezen we: „Uw gave kan bestaan uit een simpele gedachte tot opbouw of een *signalering* voor een bepaalde mogelijkheid”. En wat wordt dan gesignaleerd? Verwaarlozing van het apostolaat in onze kerken (blz. 2). „De prediking in onze kerken legt vaak eenzijdig de nadruk op een vertikale geloofsbevinding zonder deze te koppelen aan de noodzakelijke horizontale vruchten. Ze is dikwijls op de mens in zijn geestelijke staat gericht zonder toe te komen aan het christocentrische. Welnu: de bijzondere nadruk op de bevinding, gekoppeld (wat koppelen onze predikanten toch veel! A.B.) aan een uitverkiezingsopvatting, die uitgaat van een verkiezing van eeuwigheid bij name, werkt lijdelijkheid en gebrek aan beweging met het heil van de naaste in de hand”, blz. 3. „En deze verstarring van leer wordt door de kerkregering beveiligd”, lezen we verder. Bewogen vragen we deze appellanten: wie heeft u betovert? dat gij spreekt over geestelijke gaven en eindigt in het vlees? Immers wekt genoemd Appel op om te strijden voor een „demokratisering van onze kerken”. Echter tegenover de wil des volks staat hetgeen God wil. De Heilige Geest leert ons bidden: Heere, wat wilt Gij dat ik doen zal? Niet mijn wil, maar Uw wil geschiede. Wie heeft onze prediking geloofd? zegt Jesaja. Menig predikant in onze kerk zal, na kennis genomen te hebben van dit Appel, vermoedelijk zuchten: ik vrees enigszins tevergeefs aan u gearbeid te hebben. Op blz. 5 en 6 lezen we b.v.: „de huidige prediking, die nauwelijks aandringt op enige aktiviteit (integendeel sterk passief is ingesteld) brengt met zich mede, dat de Chr. Geref. Kerken steeds meer innerlijk verkalken en verscalen. Onze kerken verworden zo tot een wereldvreemd instituut, waarin slechts gestolde vormen van christendom zijn overgebleven”. Inderdaad: wereldvreemd, want de natuurlijke mens begrijpt niet de zaken, die des Geestes zijn. Het is waar, onze kerk zit vol met gebreken en tekortkomingen. Echter diegenen, die door Geesteslicht ontdekt zijn aan eigen zonden, aan eigen schuld, hebben er in waarheid last van, zijn er bedroefd over. Doch dan bijt men niet in de stok waarmede we geslagen worden (Kohlbrugge). Dan schrijft men niet „dat onze kerken zichzelf overleefd hebben en dat wij slechts verder zullen vegeteren als een wereldvreemde sekte waarvan de Geest geweken is”, blz. 7. Wij vragen in alle ernst aan de appellanten: zijn dit dan geestelijke gaven waarvoor u strijdt: medezeggenschap, vrije discussie, opheffing zwijgplicht ambtsdragers, invloed van gemeentelieden op samenstelling classes, synoden enz., afschaffing van het admissie-examen, eigentijdsgerichte prediking, gebruik van moderne media, zoals televisie, radio en literatuur, enz. enz., blz. 12? We zouden zeggen: ijvert naar de beste gaven, en ik wijs u een weg, die nog uitnemender is, n.l. jaagt de liefde na en ijvert om de geestelijke gaven, 1 Kor. 12 : 31 en 1 Kor. 14 : 1. Onderwerpt u dan Gode, want een iegelijk wordt de openbaring des Geestes gegeven tot hetgeen oordelbaar is.

Wij zijn begonnen met te zeggen: dat om de boodschap des heils door te geven men zelf deze boodschap verstaan moet hebben, en daar getuigt genoemd appel niet van. Tegenover alle veranderingen, die in genoemd Appel opgesomd worden, raden wij aan een verandering des gemoeds, verandering van staat, die de Heere door Zijn Geest wil werken bij allen, die er Hem in ootmoed om vragen. In die weg kunnen wij weer voldoen zowel ambtelijk als persoonlijk, „aan de roeping het evangelie te verkondigen aan de generatie waarin God ons gesteld heeft”. „Ook een predikende kerk worden wij opnieuw”, niet in de weg van onze aktiviteit, door onze gaven te gebruiken met gebreken te „signaleren”, doch door waarachtige bekering en verootmoediging.

A.B.

Naar de Katechisatie

75.

DE MIDDELAAR

Na onze les over het Verbond der Genade stellen we aan de orde de leer van de Middelaar. Want de Middelaar, Jezus Christus, is de Middelaar des Verbonds!

Zo noemt de apostel Christus in Hebr. 8 : 6: „Als Hij ook eens beteren Verbonds Middelaar is”. Hebr. 9 : 15: „En daarom is Hij de Middelaar des Nieuwen Testaments”. Hebr. 7 : 22: „Van een zoveel beter verbond is Jezus Borg geworden”. Hebr. 12 : 24: „En tot de Middelaar des Nieuwen Testaments, Jezus”.

Wat is een middelaar?

Een tussenpersoon, die bemiddelend optreedt om twee personen en partijen tot elkander te brengen, welke onverzoend met elkander leven.

Ook Mozes was een middelaar. Hij trad als zodanig op tussen het volk Israël en God. Denk slechts aan zijn pleiten voor het schuldige volk op de berg Sinaï, toen Israël afgoderij pleegde met het gouden kalf.

Maar toch kon hij zelf niet de verzoening met God bewerken, omdat hij zelf een zondig mens was en dus voor anderen niet kon betalen. Al wilde hij zichzelf voor het volk ten offer brengen, de Heere sprak tot hem: „Die zou Ik uit Mijn boek delgen, die aan Mij zondigt”, Exod. 32 : 33.

Daarom was Mozes slechts een middelaar van tussenspraak en niet van verzoening.

Dit laatste kon alleen gelden van Christus. Hij is dus beide: Middelaar van tussenspraak en van verzoening.

Als zodanig is Jezus van eeuwigheid af aangesteld door de Vader. We spreken van Zijn vóórverordining, Zijn zalving, en van Zijn bekwaamaking tot Zijn middelaarsambt. Doch hierover verder bij de behandeling van de naam „Christus”.

Christus is de „Middelaar Gods en der mensen”. 1 Tim. 2 : 5: „Want daar is één God, daar is ook één Middelaar Gods en der mensen, de Mens Christus Jezus”.

Christus is het, Die Zich stelde tussen God en Zijn volk en beiden met elkander verzoend heeft.

De middelaarsgedachte treedt dus op na de val in het paradijs.

Is het daarom wel juist om te spreken van Christus als „Scheppingsmiddelaar”? Neen, want „middelaar” ondersteunt het zonde-feit. Wel heeft Christus Zijn plaats en werk gehad bij de schepping. In Joh. 1 : 3 lezen we, dat alle dingen zijn gemaakt door het Woord. Ook in Psalm 33 : 6 staat dit. Met „het Woord” wordt Christus bedoeld als de tweede Persoon in het Goddelijk Wezen, de Zoon, de Logos, zoals er in de grondtekst staat. Wat is de Zoon als „Logos”? Wel, de Goddelijke Persoon, Die de relaties legt in het scheppingswerk; Die de dingen, welke geschapen zijn, zó doet zijn, zoals zij zijn, in heel hun orde en verband. We willen hierop niet verder ingaan, omdat ze ons te ver zouden afvoeren van onze les, die toch niet bedoelt om meer ingewikkelde dogmatistische kwesties aan de orde te stellen.

In heel het Oude Testament treedt de middelaarsgedachte duidelijk op de voorgrond. Ze ligt opgesloten in de „moederbelofte” van Genesis 3.

Bijzonder wel in de dienst van de tabernakel en van de tempel bij Israël. De scheiding tussen „voorhof” en „het Heilige”, tussen „het Heilige” en het „Heilige der heiligen”; de altaren, de priesterdienst, de offers, alles predikte de scheiding, welke er was tussen God en Israëls volk en nooit kon er van toenadering tot God sprake zijn zonder „bemiddeling”, zonder het offer.

Maar konden dan de priesters zelf en konden de offeranden van dieren de scheiding tussen God en het volk wegnemen en de verzoening aanbrengen? Neen. Deze diensten waren slechts „schaduw”, „afbeeldingen” van Christus als Middelaar en Borg. Ook de priesters hadden voor zichzelf de verzoening nodig. In welke brief wijst de apostel hier duidelijk op?

Ook is Christus als Middelaar afgebeeld in verschillende personen in het Oude Testament. We spreken van „typen” van Christus. Het woord „type” is sterker dan „afbeelding”. In „type” wordt weergegeven, dat in bedoelde personen iets van Christus gezien werd. Petrus schrijft in zijn eerste algemene brief, hoofdstuk 1 : 10: „Onderzoekende, op welke of hoedanige tijd de Geest van Christus, die in hen was, beduidde en tevoren getuigde het lijden, dat op Christus komen zou en de heerlijkheid daarna volgende”.

Zo kunnen als „typen” genoemd worden: Melchizedek, Jozef, David, Salomo, Jona e.a. Christus is de Middelaar van het genadeverbond. Hij heeft al de weldaden van dit verbond als Middelaar en Borg verworven. Door Hem is de verbondsgemeenschap, die door de zonde verbroken was, hersteld en deze draagt geheel een „genadekarakter”. Daarom gaan in het genadeverbond de beloften Gods vóór de eisen. Hoe zou ooit de mens van nature zonder genade de eis tot geloof en bekering kunnen volbrengen? Daarom moet het zich geplaatst zien vóór de eis der bekering uitdrijven tot de bede: „Heere, bekeer Gij mij, dan zal ik bekeerd zijn”.

We besluiten deze les met de zo belangrijke vraag: hebt u ook al een Middelaar nodig gekregen, ja, de enige en volkomen Middelaar, Christus Jezus? Hebt u die scheiding, waarover we het zo pas hadden, ook tussen God en u, gezien? Hebt u de smart hiervan gevoeld? De Heere zegt in Jeremia 31: „Zij zullen komen met geweend en met smekingen zal Ik hen voeren”.

Dit is de weg, waarlangs de Heere al Zijn volk leidt tot de kennis van de noodzakelijkheid, algenoegezaamheid, dierbaarheid en gepastheid van de Middelaar en wel: in de heilrijke betekenis en waarde van Zijn namen, ambten, naturen, staten en weldaden, waarbij wij D.V. nader willen stilstaan.

Urk

v.L.

Voor de jeugd

Beste Jongelui!

Ik moet nu een onderwerp aansnijden, dat wel de belangstelling zal hebben van jong en oud. Er is namelijk een 20-jarige vriend ergens in Nederland, die ontdekt had, dat ongeveer 99 pct. van de meisjes rookt. Zijn vraag is nu hoe hij zich daar tegenover op moet stellen. Het is hem altijd voorgehouden, dat meisjes die roken voor een groot deel zedelijk niet op een hoog niveau staan. Zelf rookt hij ook en vindt het daarom maar moeilijk om tegen een meisje te zeggen: Jij mag niet roken. Hij wil nu over het aangesneden onderwerp graag mijn mening weten.

Ik begin met te zeggen, dat het onderwerp vandaag de dag niet zo gemakkelijk is. Over het roken is in de loop der eeuwen al heel wat te doen geweest. We hebben daarop een artikel nagelezen in de christelijke encyclopedie, en zijn tot de ontdekking gekomen, dat er altijd mannen en ook vrouwen zijn geweest, die zich met het roken onledig hebben gehouden. Altijd zijn er ook voor- en tegenstanders geweest. Er zijn zelfs landen waar de vrouwen met het roken begonnen zijn. Men rookte wel sigaren en een pijp.

Fel zijn ook de veroordelingen geweest, die men over de hoofden van de „rokers” heeft uitgesproken. Ook dominees maakten zich aan het roken schuldig. En de geschiedenis verhaalt, dat ze het stilletjes deden in een hoekje van de studeerkamer om „van de mensen niet gezien te worden”, want dat zou hen in een „kwade reuk” komen te doen staan, ondanks de aangename tabaksgeuren waarmee zij zichzelf plachten te omringen.

Tegenwoordig wordt enerzijds tegen het roken fel geprotesteerd uit medisch oogpunt. Het is slecht voor de gezondheid, vooral het roken van sigaretten. Anderzijds doet zich het wonderlijke verschijnsel voor, dat doktoren en verpleegsters roken, dat de „wolken er van af

vliegen”. We zien dit menigmaal, wanneer we in de ziekenhuizen komen. En dan vraag je je af: Hoe zit dat nu? Is het nu wel zo slecht als men het publiek wil doen geloven of valt het allemaal nog wel een beetje mee? Over deze vraag zal ik maar geen oordeel uitspreken, want dat ligt buiten mijn terrein. Ik geloof echter wel, dat het zeker zo goed is als men het niet doet, dan wanneer men het wel doet. Maar nu terzake.

De vraag was: Mag een meisje roken? Dat vind ik niet zo gemakkelijk te zeggen nu het roken zo algemeen is, ook onder de meisjes, dat 99 pct. zich daaraan schuldig maakt. Ik geloof, dat dit percentage wel een beetje overdreven is, al moet ik toegeven, dat heel velen het doen. En dan kan een meisje er net zo verslaafd aan zijn als een jongen.

Nu kan ik in het algemeen dit wel zeggen, dat ergens aan verslaafd zijn helemaal verkeerd is, wie het ook geldt. Paulus zegt in 1 Kor. 6 : 12: „Alle dingen zijn mij geoorloofd, maar ik zal onder de macht van geen mij laten brengen”. Dus als men een slaaf van het roken geworden is, dan verkeert men onder de macht er van en is men in strijd met Gods Woord.

Verder staat er in de Bijbel geen verbodsbepaling omtrent het roken, of het zou het „roken aan de afgoden” moeten zijn. Maar dat heeft niets met het roken van een sigaar of sigaret te maken.

Overigens hebben dominees zich wel zoeken te verontschuldigen als ze er op gewezen werden, dat ze nogal stug rookten en dat hun sigaren hun afgoden waren, door te zeggen, dat ze deze verbrandden. Dat is natuurlijk een handigheidje, dat in dit geval ook niet opgaat. Zoals gezegd: omtrent het roken van een sigaar of sigaret, hetzij door iemand van het mannelijke of het vrouwelijke geslacht, staat in de Bijbel niets vermeld. Was dit nu maar wel het geval, dan was dit voor velen erg gemakkelijk. Dan kon men zeggen: Daar staat geschreven..... Maar dat gaat nu niet.

Het is inderdaad zoals mijn vraagsteller stelt: Vroeger werd een meisje, wanneer ze rookte, op zedelijk gebied niet al te hoog genoteerd. Het was traditie, dat een man mocht roken, maar voor de vrouw was dit zonder meer verboden. Het stond niet. Gebeurde het toch, dan was dit zeker niet in christelijke kringen, maar in de onderlagen van de maatschappij. Nu leven we in een tijd, dat men van de traditie af wil. Dat kan misschien in bepaalde opzichten z'n voordeel hebben, over het algemeen kan ik dat nog geen vooruitgang noemen.

In naam van de zgn. christelijke vrijheid is tegenwoordig alles geoorloofd. Doch we komen met dat al bij de losbandigheid terecht. Men staat zo ongeveer nergens meer voor. Het gevolg is, dat men geen onderscheid meer ziet tussen die, die zgn. God dient, en die, die Hem niet dient.

Hoe komt het nu, dat het roken zulk een geweldige vlucht genomen heeft, ook onder de vrouwelijke bevolking? Dat is zo van lieverlede gekomen. Voor de oorlog kwam het praktisch hier te lande niet voor, dat een vrouw rookte. Tijdens de oorlog kwam alles op de bon. De mannen kregen een rokerskaart en de vrouwen kregen een snoepkaart of een halve rokerskaart. Nu waren er heel veel vrouwen, die het niet in hun hoofd zouden halen om te roken, die in plaats van een snoepkaart toch een rokerskaart namen. Men deed dit om de man te behagen, die in veel gevallen aan zijn rokerskaart niet genoeg had. Men kon er één pakje shag per week op krijgen, later een half. De vrouwen offerden dan hun snoepkaart op aan het rookgenot van de man. Later deed men het ook wel om te „ruilen”. Men probeerde dan voor de rokerskaart van de vrouw aan eten te komen. Zo waren de toestanden toen. Toen de bevrijding kwam, brachten de bevrijders ook volop sigaretten mee. Zij deelden deze uit en ook de vrouwen en meisjes staken de handen gretig uit en..... men rookte.

Het moet eerlijk gezegd, dat het niet de besten waren, die er mee begonnen. Maar gelijk men van lieverlede over heel veel dingen

ruimer is gaan denken, zo ook over het roken. Zo dat het nu wel als algemeen kan worden beschouwd; dat een meisje en een vrouw rookt. Waarom ook niet? De reclame heeft hier natuurlijk het nodige aan toe gedaan. Wanneer men het waagt om er heden ten dage nog iets van te zeggen, dan kent men z'n tijd niet, dan is men ouderwets, om niet te zeggen „achterlijk”, enz.

Ik heb op een vergadering, ongeveer 10 jaar geleden, eens de moed gehad om drie meisjes, die met de pauze een sigaret op staken, dit te verbieden. Ze gehoorzaamden prompt. Later kwam de voorzitter van het distrikt naar mij toe en zeide: Dominee, ik ben het volkomen met u eens, ik ben er ook op tegen dat een meisje rookt. Maar, zei hij, andere predikanten (jongeren) presenteren de meisjes sigaretten. Hoe moet dat nu? Ik begrijp de moeilijkheid. Hoe moet dat nu? We leven in het jaar 1970. De massa denkt anders dan 25 jaar geleden en doet derhalve ook anders. Het één is altijd een gevolg van het ander.

Mijn mening ten deze is, die werd tenslotte gevraagd, dat hier de vreze Gods de levensstijl bepaalt. En dan geloof ik niet, dat een meisje, dat de Heere kinderlijk vreest, zal gaan roken. Dat wil er althans bij mij nog niet in. De vrouw, die de Heere vreest, wil ten deze ook ondergeschikt zijn aan de man en leven naar het patroon zoals God dat in Zijn Woord voorschrijft. Ik zou ten deze al mijn vriendinnen en ook vrienden willen aanraden eens te lezen 1 Petrus 3 : 1-6. En zoek daarnaar ook, onder beding van de leiding des Heiligen Geestes, te leven.

Het is nog niet zoveel jaren geleden, dat er meer protesten werden gehoord van leidinggevende figuren. Maar ze schijnen allemaal bijgedraaid te zijn. De vraag komt ten deze bij mij op: Laat men zich nu leiden door de geest des tijds of door de Heilige Geest? Ik vrees van door de geest des tijds. Men gaat dan de Bijbel aanpassen bij het leven en verliest daardoor al meer het leven naar de Bijbel.

„Mijn mening” zal wel niet aller instemming wegdragen en ook niet alle vragen hebben opgelost. Doch „mijn mening” werd gevraagd en die heb ik eerlijk gegeven.

Verder denk ik aan mijn studerende vrienden en vriendinnen, die weer de examentijd tegemoet gaan. Ik wens hun veel sterkte toe en hoop, dat ze mogen slagen. Als men hard en eerlijk gewerkt heeft, mag men ook deze dingen de Heere voorleggen, die jullie alles schenken kan wat je nodig hebt. Weest allen gegroet van je vriend

Ds. H. C. v. d. Ent

Boekbespreking

(Uit) het leven van William Huntington door Thomas Wright, 2e druk, uitgave van N.V. Uitgeverij „De Banier”, Vianen.

Huntington is onder ons bekend genoeg, zodat het niet nodig is hem hier in te leiden. Huntington heeft veel geschreven en verschillende van zijn werken zijn vertaald en vonden hier vele lezers.

Deze levensbeschrijving geeft het hele leven van Huntington weer, van zijn geboorte tot zijn dood. Het werk laat ons duidelijk zien, welke plaats Huntington in zijn tijd heeft ingenomen.

We willen enkele van de vele treffende gedeelten aanhalen. Op blz. 36/37 lezen we: „Toen Huntington zijn ambtelijke bediening in de kapel aan de Margaret Street aanving, konden zich beroemen op het bezit van een groot aantal vermaarde predikers. „Men gevoelde echter”, merkt Ds. Styles op, „dat deze boerendominiee grotelijks van hen verschilde, en in vele opzichten zelfs boven hen uitstak. Geen van hen verkondigde zo vrijmoedig de genade Gods in haar alles overtreffende heerlijkheid. Geen van hen was in staat de zielservaringen van de christen zo diep te doorgronden als hij, of de schijngodsdienst in zijn openlijke en verborgen wegen zo duidelijk aan de dag te brengen. Geen van hen was in staat met zulk een tederheid als hij woorden ter rechter tijd te vinden voor de bedroefden. Hij was iemand met een geheel afwijkende preekwijze, met heel gewone bewoordingen, maar met originele gedachten, waardoor hij geheel en al verschilde van iedere prediker van die dagen. Aan zulk een getuigenis was dringend behoefte. Aan de honderden, die het vernamen, scheen het een goede tijding uit een ver land, en zij begroetten de bringer er van als een afgezant des Heeren”.

Op blz. 56: „Hij noemt het gebed „het grootste, het uitnemendste, het gezegendste en het verhevenste voorrecht, waarmede sterfelijke zondaren ooit werden begiftigd”; en hij besluit met een zin, die vaak wordt aangehaald: „In het gebed zullen wij ons nooit laten afwijken, als wij maar een duidelijk bewijs hebben van onze noden, een schriftuurlijk paspoort om op te reizen, of een belofte om op te pleiten; we moeten aandringen, betogen, redenen aanvoeren, pleiten, smeeken, dwingen, belijden, erkennen, danken, loven, prijzen, aanbidden, herhalen, steeds meer aandringen, opmerken, vast-

houden, ieder voordeel aangrijpen wat onze ziel ten nutte zou kunnen strekken”.

Wanneer Huntington het heeft over het gebed, is hij altijd op zijn best. Als hij bad – zei hij – was het soms als werd hij opgetrokken in de derde hemel. „We moeten werken, bidden en geduld oefenen”, zegt hij in het „Kleingeloof”. „De natuur mag men niet dwingen en de Voorzienigheid niet haasten”.

Op blz. 114/115: „Vaak – vertelt hij zelf – was de Bijbel, enkele minuten voordat hij de kansel beklom, nog een „gesloten boek” voor hem en scheen het hem alsof hij geestelijk in een Egyptische duisternis verkeerde. Duizenden zijn gekomen om naar mij te luisteren en ik sta hier zonder dat ik weet wat te moeten zeggen, als een lichaam zonder ziel, als een stomme, die geen enkele boodschap te brengen heeft en zelfs geen hemelse gedachte bij zich voelt opkomen... Maar dan plotseling is er een tekst in mijn geest gekomen in al zijn natuurlijke glans, kracht en betekenis; zijn betekenis is voor mij opengedaan en ik zie de wonderlijke samenhang daarvan, en tekst na tekst komt mij voor de geest om de bedoeling en betekenis daarvan te verduidelijken; en in één ogenblik heb ik genoeg stof om twee uur te preken. Dan spreekt door mij de Heilige Geest over de gangen van de Koning, en de verheven schoonheid des Heeren verschijnt in het heiligdom; leven en liefde spreken uit mijn woorden, terwijl de blijdschap, die zich aftekent op het gelaat van al degenen die een waarachtig innerlijk leven bezitten, getuigt dat de Heere der heirscharen in ons midden is; dan ziet ds. Kolenzak (gelijk Manoach en zijn vrouw) toe, terwijl de Engel des Heeren wonderen werkt”.

Laat dit genoeg zijn. We kunnen dit werk van harte aanbevelen. Het is keurig uitgegeven en kost gebonden f 7,80. Het zou aanbeveling verdienen hebben een portret van Huntington en zo mogelijk ook wat treffende foto's op te nemen.

Dr. H. F. Kohlbrugge: **TWAALF TWAALFTALLEN LEERREDENEN**. Uitgave van T. Wever, Franeker.

Het betreft hier het 5e deel met het 9e en 10e twaalfstal, gehouden in 1849 en 1850. Dit is de 2e, ongewijzigde druk van de nieuwe en van aantekeningen voorziene uitgave (1910-1917). De uitgave geschiedt in samenwerking met de „Vereniging tot uitgave van Gereformeerde Geschriften”. Ook in deze preken staat veel goeds. Kohlbrugge was leerling van de grote Leermeester en zo kon hij ook zelf leraar zijn, die uit de schat van het Woord nieuwe en oude dingen naar voren bracht. Het is begrijpelijk en gelukkig, dat er ook in onze tijd nog belangstelling is voor de werken van Kohlbrugge en de waarheid, die deze met zijn ganse hart verdedigd heeft. We willen een enkele aanhaling doen. In een preek over Kolossenzen 2 : 10-12 zegt Kohlbrugge op blz. 59/60 o.a. het volgende:

„En nu, ziet hier de troost voor u; die kinderen hebt, maar niets ziet opkomen; hier de troost voor u, gemeente Gods, voor uw zaad.

Gij, die met God worstelt om de bekering uwer kinderen, en ook daarbij opzucht: „Gedenk niet de zonde mijner jonkheid”, – o, neemt toch de leer ter harte, welke God in Zijn grote barmhertigheid van de Doop geopenbaard heeft. De één onder u heeft een deugdzaam kind, dat zich goed gedraagt, maar het is tot hertoe dood in zijn zonden, toont ook nog hoegenaamd geen spoor van bekering; de ander onder u heeft een goddeloos kind, dat de ouders grijze haren geeft! Wat moeten nu deze dode kinderen? Ach, mijn zwakke hart vraagt ook menigmaal zo, wanneer ik de kinderen der gemeente onderricht. Blijven wij daaraan gedachtig op Wiens Naam zij staan, en houden wij aan met bidden en smeken tot de almachtige Heiland en grote Ontfermer. Gaan de kinderen verloren in hun onbekeerde staat, – God heeft het Zijne gedaan, Hij heeft hun alles gegeven. Ook van u, volwassenen, komen niet allen in de hemel; God zal nochtans goedertieren en rechtvaardig blijven. – Maar wij, gemeente, hebben grote en dierbare beloftenissen voor ons en voor ons zaad. Immers de Heere God in de hemel heeft het gezegd: „Ik wil uw God zijn en uws zaads God na u, – dat is Mijn verbond, een eeuwig verbond”, – en dan behaagt het Hem wel eens aan menige ouders, die bekommerd zijn om het eeuwige heil hunner kinderen, met macht toe te roepen: „Al uw kinderen zullen van de Heere geleerd zijn”, en: „De vrede uwer kinderen zal groot zijn”, en: „Wie is de man, die de Heere vreest? Hij zal hem onderwijzen in de weg, die hij heeft te verkiezen; zijn ziel zal vernachten in het goede, en zijn zaad zal de aarde beëven”. Van dit verbond gaf Hij aan ons en aan ons zaad een teken en zegel in de besnijdenis van Christus, d.i. in de Heilige Doop”.

In een preek over Hebreë 1 : 3 lezen we iets, waar we niet geheel mee kunnen instemmen. Kohlbrugge zegt op blz. 100: „Adam is geschapen in het beeld en naar de gelijkenis Gods en zo zijn wij in hem geschapen”. Wij houden ons aan Gods Woord, dat ons zegt, dat God de mens schiep naar Zijn beeld, naar Zijn gelijkenis. Dat is heel iets anders. Doch dit kunnen we hier verder laten rusten.

Ondanks zo'n enkel bezwaar willen we graag leren van de vele preken, die Kohlbrugge ons heeft nagelaten. Daardoor spreekt hij nog.

We willen ook dit deel van harte aanbevelen. Het werk is compleet in 6 delen en kost per gebonden deel f 25,50.

Meer dan overw door Ds. G. H. Kersten. Druk-kerij en Uitgeverij N.V. „De Banier”, Vianen.

Dit boek bevat meditaties over Hebreë 11. De derde druk kwam uit in 1967, wel een bewijs, dat er nog vraag is naar dit werk.

Ds. J. W. Kersten, een zoon van de schrijver, voorzag het boek van een voorwoord, waaruit we het volgende overnemen: De verhandeling der geloofshelden uit Hebr. 11 is kostelijk; de geestelijke leringen zijn klaar en eenvoudig; zij zijn alle daarop gericht, dat de levendgemaakten niet rusten voor en aleer zij hun roeping en verkiezing hebben vastgemaakt in de kennis van Christus; de vermaningen zijn ernstig, ook aan het opkomende geslacht, om zich te oefenen in de leer der godzaligheid; de wijze waarop de historien der geloofshelden zijn behandeld, is zo aantrekkelijk en begrijpelijk, dat jong en oud het werk met graagte zullen ter hand nemen; de stijl is sober en strak, zo wij dat van de schrijver gewoon zijn.

Ds. Kersten spreekt in deze meditaties enkele malen over het genadeverbond. Hij waarschuwt ernstig tegen de veruitwendiging van het verbond. In de bestrijding van hen, die met de schrijver van gevoelen verschillen, is de schrijver scherp. We behoeven hier niet verder op in te gaan. Ds. Van Leeuwen heeft in ons blad over het verbond gesproken. Zakelijk is er veel overeenstemming. Beiden halen met instemming Hellenbroek aan. We kunnen verder naar de lessen van Ds. Van Leeuwen verwijzen.

Geve – zo besluit de jonge Kersten – bovenal Hij, van Wie alle goede gave en volmaakte gifte afdaalt, Zijn zegen, opdat

deze uitgave vrucht drage tot verheerlijking Gods, tot bekering van onbekeerden, en tot onderwijzing van het Sion Gods. We kunnen ons hierbij van harte aansluiten. Het boek telt 246 pagina's en kost gebonden in linnen band f 15,60.

Ons Kerkblad, uitgave van de Christelijke Gereformeerde Kerk te Urk.

We ontvingen het eerste nummer van dit blad, dat in mei verscheen. Steeds meer gemeenten gaan er toe over om een eigen kerkblad uit te geven. Uit een Ter inleiding blijkt, dat het er niet om gaat andere kerkelijke bladen op te zeggen. Het blad is bedoeld als een middel om de onderlinge band in de gemeente te versterken, vooral ook met zieken en zwakken, die Gods huis niet kunnen bezoeken, en om het contact met onze jeugd te bevorderen. Het vermeldt de predikbeurten, een meditatie ontbreekt niet, verder vinden we kerkelijke berichten, een jeugdrubriek enz. Er worden artikelen aangekondigd over kerk en belijdenis. Het is er dus op gericht om maandelijks de hele gemeente bij deze dingen te betrekken. De kerkeraad verstrekt het blad gratis.

Met belangstelling namen we van dit blad kennis. We hopen, dat het blad aan zijn doel zal beantwoorden en zo ten zegen moge zijn.

Van verschillende gemeenten ontvangen we regelmatig het plaatselijke kerkblad. De toezending stellen we zeer op prijs. Ook van Ons Kerkblad van Urk.

B.

SCHEVENINGEN

Eben Haëzershool – Tesselsestraat 63

Gevraagd een

ONDERWIJZER(ES)

Bij voorkeur Ned, Hervormd (Geref. Bond), Geref. Gemeente, Chr. Geref. Kerk.

Brieven (met o.a. telef.nrs. der ref. adressen) aan het hoofd der school: P. van Dam, Beukstraat 64, 's-Gravenhage, telefoon 070-395625 of 544298 (school).

Velen gebruikten reeds onze

ELEKTROLYT-ZALF „S”

en waren enthousiast over de resultaten. Zij hadden: reumatische pijnen, uitslag, ekzeem, acné (jeugdpuistjes), smet, aambeien, spierverrekkingen, krampen, brand- en schaafwonden, doorliggen, verstuikingen. f 9,80 per pot met gebruiksaanw. plus f 0,60 verzendkosten.

Zo kunt u bestellen. Stort bedrag op giro 1940327 (of geld p. brief) t.n.v.

J. ROSMAN – Bernhardstraat 17 – NIJKERK

ROTTERDAM

Adamshofstraat 155

Het Bestuur van de Willem Lodewijkschool voor Mavo vraagt per 1 augustus a.s. een

LERAAR

voor 8 tot 15 lessen Engels.

Aanvulling tot een volledige weektaak is mogelijk door combinatie met diverse andere vakken (geen B-op-leiding). Brieven z.s.p.m. aan de directeur: P. W. Hartog, Bergse- laan 169a, Rotterdam. Tel. huis 287530, school 125990.

VLAARDINGEN

Johannes Calvijschool

Cl. Civilislaan 30 - Tel. 010-346530

Het bestuur v.d. Ver. tot het verstrekken van reformato- risch onderwijs vraagt m.i.v. 1 sept. 1970 of zo spoedig mogelijk daarna een

ONDERWIJZER (ES)

Geref. Gem., Chr. Geref. Kerk, Ned. Herv. (Geref. Bond) e.d.

Moderne, prachtige school in rustige omgeving. Zij, die dit jaar examen doen, kunnen ook solliciteren. Soli. en inl.: L. Vogel, h.d.s., Fazantlaan 2, tel. 010-346522.

AALST (Bommelerwaard)

Kon: Emmaschool voor Chr. Mavo.

Gevraagd m.i.v. de nieuwe cursus

a. DRIE LERAREN (leraresen)

1 leraar (lerares) handel, p.m. 25 uur

1 leraar (lerares) frans p.m. 23 uur

Kombinaties om tot een volledige weektaak te komen zijn mogelijk o.a. met ned., gesch., aandr.

1 leraar (lerares) zonder bepaalde akte.

b. 1 LERAAR muziek 9 uur.

Onze school heeft 11 klassen. Prettige kollega's en aardige leerlingen.

Soli. aan de dir.: A. van Baalen, Vrijheidslaan 13, Brakel (Gld.), telef. 04187-407.